

Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de instituire a Programului-cadru pentru cercetare și inovare Orizont 2020 (2014-2020)

COM(2011) 809 final – 2011/0401 (COD),

propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de stabilire a normelor de participare și diseminare pentru Programul-cadru pentru cercetare și inovare Orizont 2020 (2014-2020)

COM(2011) 810 final – 2011/0399 (COD),

propunerea de decizie a Consiliului de instituire a programului specific de punere în aplicare a Programului-cadru pentru cercetare și inovare Orizont 2020 (2014-2020)

COM(2011) 811 final – 2011/0402 (CNS)

și propunerea de regulament al Consiliului privind Programul pentru cercetare și formare al Comunității Europene a Energiei Atomice (2014-2018) de completare a Programului-cadru pentru cercetare și inovare Orizont 2020

COM(2011) 812 final – 2011/0400 (NLE)

(2012/C 181/20)

Raportor: **dl Gerd WOLF**

La 15 decembrie și respectiv 13 decembrie 2011, în conformitate cu articolul 173 alineatul (3) și articolul 182 alineatul (1) din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, Consiliul Uniunii Europene și Parlamentul European au hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de instituire a Programului-cadru pentru cercetare și inovare Orizont 2020 (2014-2020)

COM(2011) 809 final – 2011/0401 (COD).

La 19 decembrie și respectiv 13 decembrie 2011, în conformitate cu articolele 173, 183 și articolul 188 alineatul (2) din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, Consiliul Uniunii Europene și Parlamentul European au hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de stabilire a normelor de participare și diseminare pentru Programul-cadru pentru cercetare și inovare Orizont 2020 (2014-2020)

COM(2011) 810 final – 2011/0399 (COD).

La 15 decembrie 2011, în conformitate cu articolul 182 alineatul (4) din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE), Consiliul a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Propunerea de decizie a Consiliului de instituire a programului specific de punere în aplicare a Programului-cadru pentru cercetare și inovare Orizont 2020 (2014-2020)

COM(2011) 811 final – 2011/0402 (CNS).

La 21 decembrie 2011, în conformitate cu articolul 7 alineatul (1) din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE), Consiliul a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Propunerea de regulament al Consiliului privind Programul pentru cercetare și formare al Comunității Europene a Energiei Atomice (2014-2018) de completare a Programului-cadru pentru cercetare și inovare Orizont 2020

COM(2011) 812 final – 2011/0400 (NLE).

Secțiunea pentru piața unică, producție și consum, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 8 martie 2012.

În cea de-a 479-a sesiune plenară, care a avut loc la 28 și 29 martie 2012 (ședința din 28 martie), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 122 de voturi pentru, 3 voturi împotriva și 7 abțineri.

1. Sinteză și recomandări

1.1 Comitetul salută și sprijină propunerile Comisiei și întregul concept aferent ca elemente esențiale ale Strategiei Europa 2020. Comitetul salută dorința Comisiei de a acorda cercetării și inovării o pondere mai mare decât până acum. Comitetul recunoaște că acest lucru reprezintă un progres clar, și în sensul recomandărilor sale anterioare. Însă, la unele puncte este nevoie de completări, clarificări și corectări.

1.2 Propunerile privind simplificarea și flexibilitatea sunt salutate în mod deosebit. La formularea acestora trebuie să se țină seama, în măsura posibilului, de continuitate și trebuie evitate noile elemente care ar mări complexitatea.

1.3 Declarațiile de intenție privind governanța ar trebui detaliate cât de curând posibil; ele au nevoie de acordul tuturor părților implicate.

1.4 Comisia ar trebui să prezinte o evaluare intermediară după o perioadă de aproximativ 2 ani cu privire la experiențele dobândite cu Orizont 2020, cu aplicarea și elaborarea acestuia.

1.5 Ar trebui mărită atractivitatea imaginii profesionale a cercetătorilor europeni în conformitate cu concluziile Consiliului Competitivitate din 2 martie 2010⁽¹⁾, pentru a se elimina sau compensa actualele dezavantaje sociale.

1.6 În propunerile Comisiei (programul-cadru, normele de participare, Programul Euratom), în care forma juridică propusă acum este cea a unui „regulament”, forma juridică obișnuită până acum de „decizie” ar trebui menținută, în afară de faptul în care Comisia nu poate prezenta o justificare convingătoare.

1.7 Sunt salutate și sprijinite toate părțile programului și toate normele, în special cele care favorizează inovarea socială, cercetarea de pionierat, IMM-urile și universitățile.

1.8 Principalul instrument Orizont 2020 ar trebui să rămână orientat pe proiecte de colaborare cu un număr realist de participanți.

1.9 Infrastructurile reprezintă un exemplu perfect de valoare europeană adăugată în sensul principiului subsidiarității. Acest lucru ar trebui să se reflecte mai clar în alocarea bugetară indicativă.

1.10 În ceea ce privește „provocările societale”, ar trebui să se acorde o pondere mult mai mare lucrărilor de cercetare și dezvoltare pentru realizarea unui sistem energetic durabil cu emisii scăzute de CO₂.

1.11 În plus, lista „provocărilor societale” ar trebui extinsă, pentru a include importanta temă intitulată „Capacitatea de inovare a societății și a întreprinderilor”.

1.12 Tehnologiile-cheie servesc atât competitivității industriale, cât și combaterii provocărilor societale. Comitetul susține cu fermitate consolidarea acestora.

1.13 La analizarea diferitelor criterii de evaluare privind sprijinirea cercetării, excelența demonstrată ar trebui să aibă în continuare prioritate. La sprijinirea inovării, evaluarea pe piață – desigur, foarte dificil de realizat a priori – joacă de asemenea un rol important.

1.14 Ar trebui identificate contradicțiile posibile dintre obiectivele unei politici de cercetare orientate spre știință și ale unei politici industriale și concurențiale favorabile inovării, pentru a se găsi soluții obiective de fiecare parte.

1.15 O integrare reușită a politicii de cercetare și inovare necesită acțiuni concertate între numeroase direcții generale și servicii ale Comisiei. Comitetul susține astfel de eforturi. În plus, este nevoie de funcționari avizați, care să fie și să continue să fie familiarizați pe termen lung cu diferitele domenii de cercetare. Comisia ar trebui să-și cultive și să-și mențină competența tehnico-științifică specializată și capacitatea de analiză.

1.16 Obiectivele principale ale Programului Euratom ar trebui să fie, așa cum s-a propus, siguranța nucleară, depozitarea definitivă a deșeurilor radioactive și dezvoltarea fuziunii, proiectul internațional ITER fiind o inițiativă emblematică în acest sens. Structura programului ar trebui concepută astfel încât să beneficieze de sprijinul și angajamentul propriu al statelor membre.

1.17 Ar trebui elaborată o sinteză ușor de înțeles a instrumentelor și terminologiei de specialitate utilizate în Orizont 2020, pentru a se asigura o ușurință mai mare de utilizare a acestora. Ar trebui să se acorde o atenție deosebită consultanței suficiente și competente pentru IMM-uri.

⁽¹⁾ Concluziile privind mobilitatea și carierele cercetătorilor. A 2 999-a ședință a Consiliului Competitivitate, Bruxelles, 1 și 2 marti 2010.

2. Esența propunerilor prezentate de Comisie

Avizul dezbate un pachet al următoarelor propuneri prezentate de Comisie în documente separate:

- 1) Propunerea privind Programul-cadru Orizont 2020 pentru perioada 2014-2020,
- 2) Propunerea privind un set unic de norme de participare și diseminare,
- 3) Propunerea privind un singur program specific de punere în aplicare a Orizont 2020,
- 4) Propunerea privind elementele programului Orizont 2020 care corespund Tratatului Euratom.

Aceste documente au împreună aproximativ 380 de pagini. Principalele lor idei sunt sintetizate în paragrafele de la 2.1 la 2.4, pentru a se stabili astfel o bază de referință clară pentru observațiile și recomandările Comitetului, prezentate în capitolele 3-7.

2.1 Programul-cadru Orizont 2020

2.1.1 Spre deosebire de obiceiul de până acum, Comisia nu a propus un al 8-lea program-cadru CDT, așa cum a fost așteptat inițial. Mai degrabă, Programul-cadru Orizont 2020 conține – în conformitate cu intențiile exprimate în Cartea verde⁽²⁾ – acele activități care în prezent sunt sprijinite pe baza celui de-al 7-lea program-cadru CDT, pe baza elementelor relevante pentru inovare cuprinse în programul-cadru pentru competitivitate și inovare (CIP), precum și de către Institutul European de Inovare și Tehnologie (EIT). În plus, pentru aceasta nu se propune, ca până acum, o „decizie” a Parlamentului European și a Consiliului, ci un „regulament”.

2.1.2 Principalele obiective și pietre de temelie declarate ale politicii de sprijinire a Programului Orizont 2020 sunt:

- a) excelența științifică, 27 818 de milioane EUR;
- b) poziția de lider în sectorul industrial, buget propus: 20 280 de milioane EUR;
- c) provocări societale, buget propus: 35 888 de milioane EUR.

2.1.3 Un alt obiectiv este simplificarea accesului la programul-cadru și a participării la acesta.

2.1.4 Bugetul total propus pentru Orizont 2020 se ridică la aproximativ 88 de miliarde de EUR; el va fi completat cu măsuri luate cu ajutorul fondurilor structurale și al programului pentru educație.

⁽²⁾ COM(2011) 48 final și JO C 318, 29.10.2011, p. 121.

2.2 Normele de participare și diseminare

2.2.1 Acestea se referă la modalitățile de participare la programul-cadru. Normele sunt menite să asigure un cadru juridic unitar și flexibil, care să simplifice procedurile și să fie valabil pentru toate elementele componente ale programului Orizont 2020. În plus, sunt posibile modificări și excepții.

2.2.2 Se stabilește o rată de finanțare unitară care nu face deosebire între participanți. În plus, propunerea prevede să se recurgă mai mult la sumele forfetare, ratele forfetare și costurile unitare, cu o recunoaștere mai amplă a practicilor contabile uzuale ale celor care beneficiază de ajutorul financiar.

2.2.3 La acordarea ajutoarelor financiare sunt prevăzute următoarele rate de finanțare pentru costurile eligibile directe:

- a) Grantul „Orizont 2020” poate atinge un maxim de 100 % din **costurile eligibile directe**, fără a aduce atingere principiului de cofinanțare.
- b) Grantul „Orizont 2020” trebuie să se limiteze la maximum 70 % din **costurile eligibile totale directe** pentru următoarele acțiuni:

- acțiuni constând în principal din activități precum crearea de prototipuri, testare, demonstrații, dezvoltare experimentală, crearea de proiecte-pilot, replicare pe piață;
- acțiuni de cofinanțare de programe.

2.2.4 Costurile indirecte eligibile sunt stabilite prin aplicarea unei rate forfetare de 20 % din totalul costurilor directe eligibile; alternativ, programul de lucru poate permite și declararea sumelor forfetare sau a costurilor unitare.

2.2.5 Pentru aceasta sunt valabile următoarele condiții de participare:

- 2.2.5.1 Cel puțin trei entități juridice participă la o acțiune;
 - fiecare dintre cele trei este stabilită într-un stat membru sau într-o țară asociată;
 - două entități juridice nu pot fi stabilite în același stat membru sau țară asociată;
 - toate cele trei entități juridice sunt independente una de cealaltă în sensul articolului 7.

2.2.5.2 Prin derogare de la această regulă, pentru următoarele cazuri condiția minimă este participarea unei entități juridice într-un stat membru sau țară asociată:

- a) în cazul acțiunilor de cercetare de frontieră ale Consiliului European pentru Cercetare (ERC),

- b) în cazul instrumentului consacrat IMM-urilor,
- c) în cazul acțiunilor de cofinanțare de program,
- d) în cazuri speciale, prevăzute în programul de lucru sau în planul de lucru,
- e) în cazul acțiunilor de coordonare și sprijin și al acțiunilor de formare profesională și mobilitate.

2.2.6 Procedurile de evaluare

2.2.6.1 Propunerile prezentate sunt evaluate pe baza următoarelor criterii:

- a) excelență;
- b) impact;
- c) calitatea și eficiența punerii în aplicare.

2.2.6.2 În cazul propunerilor de acțiuni privind cercetarea de frontieră (ERC), se aplică numai criteriul excelenței.

2.3 Program special

2.3.1 În timp ce în cel de-al 7-lea program-cadru au fost utilizate mai multe „programe speciale” (de exemplu, „Colaborare” sau „Capacități”), acum Comisia propune doar un singur „program special”, care include diferitele obiective și structuri de sprijin în cadrul programelor parțiale.

2.3.2 Cele patru programe parțiale:

I. „Excelența științifică” în

- i. cercetarea de frontieră (ERC),
- ii. tehnologiile viitoare și emergente,
- iii. acțiunile Marie Curie și
- iv. infrastructurile europene de cercetare.

II. „Poziția de lider în sectorul industrial” în domeniul

- i. tehnologiilor informației și comunicațiilor;
- ii. nanotehnologiilor;
- iii. materialelor;
- iv. biotehnologiei;
- v. sistemelor avansate de fabricație și prelucrare și
- vi. spațiului.

La acestea se adaugă îmbunătățirea accesului la finanțarea de risc și stimularea inovării în întreprinderile mici și mijlocii.

III. „Provocările societale” în

- i. sănătate, schimbări demografice și bunăstare,
- ii. securitatea alimentară, agricultura durabilă, cercetarea marină și maritimă și bioeconomia;
- iii. surse de energie sigure, ecologice și eficiente;
- iv. mijloace de transport inteligente, ecologice și integrate;
- v. combaterea schimbărilor climatice, utilizarea eficientă a resurselor și materiile prime;
- vi. societăți europene favorabile incluziunii, inovatoare și sigure.

IV. „Acțiuni directe nenucleare ale Centrului Comun de Cercetare” (JRC), cu rolul de a îmbunătăți baza științifică a deciziilor politice, de a clarifica procesele naturale care stau la baza schimbărilor societale și de a cerceta noi domenii ale științei și tehnologiei.

(Acțiunile JRC în domeniul nuclear se găsesc în secțiunea Euratom.)

2.4 Programul Euratom 2014-2018

2.4.1 Acest program include prevederi referitoare la activitățile de cercetare în domeniul energiei nucleare (fuziune și fisiune) și al radioprotecției. Spre deosebire de tradiția de până acum, programul este propus nu sub forma unei decizii, ci sub forma unui regulament. El are rolul de a contribui la realizarea a trei obiective strategice stabilite în Programul-cadru Orizont 2020 (punctul 2.1.2). Conform Tratatului Euratom, durata programului este limitată la cinci ani, încheindu-se deci în 2018.

2.4.2 Acțiunile indirecte din cadrul Programului Euratom se referă la:

- a) funcționarea în condiții de siguranță a sistemelor nucleare;
- b) soluțiile pentru gestionarea deșeurilor nucleare finale;
- c) dezvoltarea și sustenabilitatea competențelor în sectorul nuclear (fiziunea nucleară);
- d) stimularea radioprotecției;
- e) activități de dezvoltare în domeniul fuziunii nucleare, prin exploatarea instalațiilor experimentale de fuziune existente și viitoare;
- f) dezvoltarea de materiale, tehnologii și de modele conceptuale;
- g) promovarea inovării și a competitivității industriale;
- h) disponibilitatea și utilizarea infrastructurilor de cercetare.

2.4.3 La punerea în aplicare a acțiunilor indirecte ale programului Euratom, Comisia este asistată de comitete consultative.

2.4.4 Acțiunile directe se referă la programul de cercetare-dezvoltare al Centrului Comun de Cercetare.

2.4.5 Proiectul ITER face obiectul unei decizii separate, deoarece finanțarea sa va fi asigurată în afara cadrului financiar multianual.

3. Observațiile generale ale Comitetului

Având în vedere volumul celor patru documente prezentate de Comisie, Comitetul poate face observații doar cu privire la un număr limitat de puncte de vedere, pe care le consideră fundamentale.

3.1 Susținere generală

Comitetul salută și susține propunerile Comisiei, acestea fiind elemente esențiale ale Strategiei Europa 2020. Comitetul consideră că ele reprezintă o abordare integrată reușită. El constată că multe dintre recomandările sale anterioare (de exemplu, privind simplificarea⁽³⁾, Cartea verde⁽⁴⁾ și Uniunea inovării⁽⁵⁾) au fost luate în considerare și, prin urmare, el se referă și la aceste avize și la recomandările făcute în ele. Însă, la unele puncte, Comitetul consideră că este nevoie de completări, clarificări și corectări.

3.2 Priorități, buget, obiectivul de 3 % și efectul de levier

3.2.1 Cercetarea, dezvoltarea și inovarea determină locul pe care Europa îl va ocupa în viitor în lume; având în vedere importanța lor decisivă, este nevoie ca lor să li se acorde o prioritate mult mai mare, nu numai de către Comisie, ci și, în special, de către statele membre. Comitetul constată cu satisfacție că bugetul propus pentru Orizont 2020 reflectă cu adevărat dorința Comisiei de a acorda o importanță mai mare decât până acum cercetării și inovării, precum și investițiilor necesare în acest sens. Acest lucru corespunde recomandărilor făcute în repetate rânduri de către Comitet și, prin urmare, este sprijinit pe deplin. Totuși, având în vedere obiectivul de 3 %, discutat mai jos, și obiectivele tematice ambițioase referitoare la cercetare și inovare, valoarea bugetului propus acum este considerată în continuare, în mod obiectiv, insuficientă, însă Comitetul acceptă acest lucru ca un compromis realizabil în contextul altor restricții obiective.

3.2.2 În anul 2002, Consiliul European de la Barcelona a adoptat obiectivul de 3 % pentru Strategia de la Lisabona, care avea ca țintă anul 2010, un obiectiv prevăzut în primul rând pentru politicile de sprijin ale statelor membre și pentru industria acestora. Obiectivul era ca până în 2010 3 % din PIB-ul statelor membre să fie alocat cercetării și dezvoltării, o treime fiind finanțat din bugetele publice și două treimi de către industrie. Acest obiectiv nu a fost realizat până acum, nici ca medie a UE și nici în majoritatea statelor membre. Acesta este motivul pentru care obiectivul a fost preluat acum în Strategia Europa 2020.

3.2.3 Politica de sprijin prevăzută în Programul Orizont 2020 trebuie să aibă un efect de levier determinant pentru ca măcar de această dată acest obiectiv de 3 % să fie realizat. Din păcate, în ciuda creșterii bugetare mai sus menționate, există încă temeri că forța acestui levier va fi insuficientă. Valoarea totală bugetului Comunității se ridică la aproximativ 1 % din produsul intern brut al statelor membre. Din acesta, bugetului propus pentru Orizont 2020 îi revine un procentaj de aproape 9 %. Deci, efectul de levier corespunde unui raport care este în continuare mai mic decât 1:30! Prin urmare, bugetul propus poate fi considerat doar un prim pas necesar către suma destinată sprijinului care este cu adevărat necesară și, prin urmare, nu trebuie în niciun caz redus.

3.3 Simplificare și continuitate

Comitetul sprijină în special acele măsuri care sunt utile simplificării procedurilor⁽⁶⁾, simplificare pe care Comitetul a solicitat-o de mult timp. În această privință, este dificil să se traseze o linie de demarcație între simplificare, specificul fiecărui caz și continuitatea care este, de asemenea, necesară, fiind nevoie, eventual, de ajustări ulterioare. Însă, acest lucru nu trebuie să ducă la o întoarcere la procedurile lente și prea complicate.

3.4 Spațiu de manevră și flexibilitate

Comitetul salută faptul că, pe lângă un număr mic de reguli simple, trebuie să existe suficientă flexibilitate și spațiu de manevră în elaborarea programului și alocarea bugetară (Programul specific, Titlul I, Articolul 6 „Bugetul”). Prin urmare, deosebit de importantă este clarificarea în viitor a proceselor decizionale relevante, în special rolul comitetelor programelor.

3.5 Guvernanța

Comitetul sprijină respectivele considerente și intenții ale Comisiei [menționate în COM(2011) 809 final la punctul 21], în special referirea la procesele *de la bază la vârf*. De asemenea, el sprijină intenția de a realiza, la stabilirea priorităților programului specific, o interacțiune regulată cu utilizatorii finali, cetățenii, partenerii sociali și organizațiile societății civile.

3.5.1 În opinia Comitetului, aceste aprecieri foarte generale ale Comisiei trebuie totuși completate cu **indicații detaliate și precise** referitoare la derularea programului, precum și la deciziile, alocările (inclusiv bugetare) și precizările tematice relevante. „Guvernanța” necesară trebuie să explice suficient de bine în ce măsură, prin ce structuri și la ce niveluri decizionale (de exemplu, comitetele de program) ar trebui părțile interesate și reprezentanții societății civile să fie implicați în mod echilibrat în aceste procese și programe de lucru. Acest lucru este necesar întrucât, de fapt, conform intenției Comisiei, nu doar temele, ci și reglementările detaliate privind bugetul, instrumentele de sprijin, valoarea sprijinului și, eventual, *externalizarea* către, de exemplu, Platformele tehnologice europene, „inițiativa” adoptate conform articolului 185” etc. vor fi incluse în programele de lucru.

⁽³⁾ A se vedea în special JO C 48, 15.2.2011, p. 129.

⁽⁴⁾ COM(2011) 48 final și JO C 318, 29.10.2011, p. 121.

⁽⁵⁾ JO C 132, 3.5.2011, p. 39.

⁽⁶⁾ A se vedea nota de subsol 3.

3.5.2 Având în vedere intenția Comisiei, menționată de asemenea în propunere, de a se recurge, conform articolului 55 din Regulamentul financiar, la agenții executive și la alte structuri externe, este nevoie de alte clarificări cu privire la rolul, competențele și monitorizarea acestora.

3.5.3 Comitetul recomandă să se clarifice aceste chestiuni în cadrul unui proces de consultare cu toate părțile interesate, să se prezinte un document însoțitor și să se țină seama și de opinia Comitetului. Totodată, el atrage atenția ca în procesul de elaborare a acestor reguli - în special la nivelul programelor de lucru - să nu se recurgă din nou, practic pe ușa din dos, la reglementările (excesive) și la complexitatea de până acum (a se vedea și punctul 3.3). **Continuitatea procedurilor anterioare ar trebui întreruptă doar dacă acest lucru este absolut necesar în interesul simplificării.**

3.6 Suprapunere

Diferitele subteme și chestiuni ale programelor parțiale incluse în „Programul specific” se pot suprapune, ceea ce pe de o parte mărește flexibilitatea, dar pe de altă parte poate duce la o schimbare a priorităților, precum și la o îngreunare a supravegherii și organizării. Astfel, de exemplu, unele descoperiri și impulsuri determinante din programele parțiale „Excelența științifică” sau „Poziția de lider în sectorul industrial” pot influența programul parțial „Provocări societale”.

3.7 Raport intermediar

Acesta este motivul pentru care Comitetul recomandă ca, pe lângă „evaluarea intermediară” prevăzută după 4 ani, Comisia să prezinte deja la 2 ani de la începerea programului un „raport intermediar de evaluare a progresului”, care să prezinte informații despre acțiunile realizate până atunci și despre experiențele astfel dobândite - cât și despre „guvernanța” aferentă solicitată - atât ale Comisiei, cât și ale părților interesate.

3.8 Alocarea bugetară orientativă

Sub rezerva limitărilor menționate, Comitetul salută și alocarea orientativă propusă și distribuirea bugetului în diferite programe parțiale și în alte subteme, acest lucru fiind necesar în special pentru sprijinirea întreprinderilor mici și mijlocii, precum și pentru abordarea problemelor și chestiunilor societale - există trei excepții în acest sens, care vor fi discutate mai târziu (punctele 4.3, 4.2.1 și 4.2.2). În plus, ar trebui să se prezinte în mod transparent ce pondere ar trebui să îi revină coordonării programelor naționale și regionale (de exemplu, noii scheme ERA-NET) în comparație cu finanțarea directă a cercetării.

3.9 Profesia de cercetător

La considerentul 22 din propunerea privind Programul-cadru, Comisia menționează: „Orizont 2020 ar trebui să contribuie la atractivitatea profesiei de cercetare în Uniune.” În acest context,

Comitetul nu are însă indicații concrete privind măsurile care au fost între timp adoptate ca răspuns la concluziile Consiliului Competitivitate⁽⁷⁾ din 2 martie 2010 și pentru a îmbunătăți cu adevărat situația socială nesatisfăcătoare a tinerilor cercetători (a se vedea capitolul 6 pentru o prezentare detaliată în acest sens).

3.10 Regulament sau decizie

Comitetul nu înțelege clar și nici nu are o explicație din partea Comisiei, bazată pe experiențele de până acum, pentru motivele din care principiul subsidiarității impune sau permite să existe o abatere de la practicile de până acum și de ce, în alte două documente prezentate de Comisie, se propune acum un regulament în loc de o decizie. Comitetul recomandă să se mențină practicile de până acum, cu excepția cazului în care Comisia reușește să prezinte un argument juridic logic.

3.11 Acțiuni coordonate ale Comisiei

Există numeroase aspecte ale politicii europene de cercetare și inovare, în care sunt necesare acțiuni coordonate, eficiente, pe bază de cooperare, nu numai între Comisie și statele membre, ci și între mai mulți comisari, direcții generale și servicii din cadrul Comisiei. Printre aceste aspecte se numără politica de educație, situația socială a cercetătorilor, fondurile structurale, politica de coeziune, politica industrială și cea în domeniul concurenței, politica energetică, politica de sănătate, politica de mediu etc. Comitetul îndeamnă Comisia să-și intensifice eforturile în acest sens și să elaboreze procedurile și instrumentele necesare.

3.12 Funcționari cu experiență de specialitate

Comitetul își reiterează⁽⁸⁾ recomandarea urgentă de a fi implicați în organizațiile de sprijin, dar și în cadrul Comisiei (sau în agențiile executive prevăzute), funcționari cu experiență de specialitate sau cu expertiză științifică demonstrată, cu o experiență vastă și de durată și la curent cu domeniile de specialitate vizate, particularitățile acestora și „comunitatea” specială a acestor domenii. În cazul cercetării-dezvoltării, rotația periodică a posturilor este foarte contraproductivă!

3.12.1 Menținerea competenței și a angajamentului

În afară de aceasta, Comitetul este îngrijorat că, în urma tendinței menționate de a transfera actualele sarcini și activități de sprijinire a cercetării și inovării din domeniul Comisiei în cel al agențiilor, Comisia ar putea nu doar renunța la propria competență de specialitate și la capacitatea sa de analiză, ci ar putea chiar să nu se mai identifice suficient cu chestiunile de fond. Aceasta din urmă este absolut necesară, pentru ca importanta temă a cercetării, dezvoltării și inovării să fie reprezentată la nivel politic cu competență, succes și dăruire. Astfel, din fragilul sistem de echilibru al puterilor, ar dispărea unul dintre elementele decisive.

(7) Concluziile privind mobilitatea și carierele cercetătorilor. A 2 999-a ședință a Consiliului Competitivitate, Bruxelles, 1 și 2 martie 2010.

(8) JO C 44, 16.2.2008, p. 1.

3.13 Alte măsuri – Strategia 2020

În opinia Comitetului, Programul Orizont 2020 este o piatră de temelie necesară și determinantă în cadrul Strategiei 2020. El trebuie însă completat cu alte măsuri importante, luate atât de Comisie, cât mai ales de statele membre. În acest sens, Comitetul se referă la inițiativele sale privind Strategia Europa 2020. Aceste inițiative vizează, în special, crearea sau configurarea în toate statele membre a unor sisteme economice⁽⁹⁾, sociale și de educație performante și inovatoare.

4. Observații specifice ale Comitetului

4.1 Științele sociale și umane, politica de educație și inovațiile

Comitetul salută faptul că cercetarea și inovarea din domeniile științelor sociale și umane vor fi incluse în toate obiectivele generale ale Programului Orizont 2020. Comitetul consideră că temele menționate sunt relevante și importante și salută ponderea lor în cadrul acestui program. În plus, Comitetul recomandă să se acorde o importanță mai mare eforturilor care vizează un sistem educațional mai eficient la toate nivelurile educației. Aceasta este o sarcină-cheie decisivă pentru promovarea talentelor și exploatarea potențialului acestora în UE, într-un mod optim în funcție de talentele existente. În special în ceea ce privește obiectivele Programului Orizont 2020, se urmărește în primul rând formarea în cadrul universităților a unui număr suficient de mare de specialiști calificați. Pentru aceasta, însă, terenul trebuie pregătit încă de pe băncile școlii!

4.2 Provocările societale

Comitetul sprijină lista „provocărilor societale”, el recomandă însă evidențierea și mai puternică a următoarelor domenii:

4.2.1 Aspecte energetice și climatice

Referitor la stabilirea priorităților în cadrul programului parțial „Provocări societale”, având în vedere obiectivele extrem de ambițioase⁽¹⁰⁾, Comitetul recomandă restructurarea completă până în 2050 a sistemului nostru actual de alimentare cu energie și trecerea completă la tehnologii durabile, cu emisii reduse de CO₂, acordându-i acestui obiectiv o pondere mai mare și în cadrul alocării bugetare⁽¹¹⁾. În special, tehnologiile tampon și rezervoarele de energie cu emisii reduse de CO₂, existente în număr suficient și la prețuri acceptabile, reprezintă, în condițiile unei oferte oscilante de energie eoliană și solară, o problemă încă nerezolvată satisfăcător, la fel ca și aprovizionarea pe termen lung cu combustibili pentru transportul de materiale grele, cum ar fi transportul aerian și naval. Însă și efectele asupra economiei și a societății trebuie analizate mai profund.

4.2.2 Capacitatea de inovare a societății și a întreprinderilor

De asemenea, Comitetul recomandă extinderea listei provocărilor, pentru a include importanta temă intitulată „Capacitatea de inovare a societății și a întreprinderilor”. **(De ce nu au apărut GOOGLE sau FACEBOOK în Europa? De ce nu au toate**

statele membre o structură socială, economică și administrativă la fel de performantă?) Deși această temă se regăsește în propunerea Comisiei (a se vedea punctul 2.3.2 – III – vi) încadrat la obiectivul „Societăți favorabile incluziunii, inovatoare și sigure”, în opinia Comitetului, ea nu este suficient evidențiată în întreaga ei importanță socială și economică. În fond este vorba de însăși tema esențială a „Uniunii a inovării”⁽¹²⁾ (la punctul 2.3.2 – III – vi, denumirea ar trebui deci scurtată: „Societăți favorabile incluziunii și sigure”).

4.3 IMM-urile și microîntreprinderile în calitate de actori ai inovării

Comitetul salută îmbunătățirile propuse pentru sprijinirea IMM-urilor. El consideră că acest lucru reprezintă un element important al întregului concept Europa 2020 și se referă la Avizul său privind Uniunea inovării⁽¹³⁾. În acel aviz, Comitetul sublinia că: „definiția întreprinderilor mici și mijlocii ar trebui reconsiderată, de vreme ce noile oportunități de creare de rețele permise de TIC fac ca microîntreprinderile și chiar și activitățile desfășurate de o singură persoană să capete o semnificație sporită. Poate că ar trebui supusă unui proces de reflecție și linia de demarcație dintre acestea și profesiunile liberale.” Comitetul salută informația Comisiei, conform căreia se procedează deja în acest sens. Cu referire la capitolul 7, Comitetul subliniază, de asemenea, că pentru IMM-uri este deosebit de important să fie informate bine și clar despre diferitele instrumente de sprijin prevăzute de Orizont 2020 și despre accesul la acestea. În plus, ar fi de dorit să existe birouri de consultanță în care să se poată vorbi direct cu un consultant.

4.4 Universitățile

Comitetul salută faptul că normele de participare și diseminare prevăd posibilitatea unui sprijin de 100 % din costurile totale eligibile direct. Comitetul consideră că acest lucru reprezintă un avantaj pentru cercetătorul/grupurile de cercetători din domeniul științelor naturii, științelor tehnice și științelor umane care lucrează în universități. Acest lucru favorizează obiectivul solicitat în mai multe rânduri de către Comitet de a crea și sprijini în UE universități de nivel mondial. Așa cum s-a menționat și în Raportul Matias (Parlamentul European, A7-0302/2011), aceste măsuri au însă nevoie de sprijin suplimentar din fondurile prevăzute pentru politica de coeziune pentru dezvoltarea capacităților necesare în acele state membre care până acum au participat în măsură insuficientă la Programul-cadru. În afară de aceasta, pentru acest obiectiv mai sunt necesare și alte măsuri importante, care nu sunt tratate în prezentul aviz întrucât ar depăși cadrul acestuia.

4.5 Infrastructurile de cercetare

Așa cum s-a subliniat de mai multe ori, Comitetul consideră că marile infrastructuri sunt instrumente și mijloace auxiliare esențiale pentru realizările de vârf și cercetările tehnologice și științifice, care altfel nu sunt absolut deloc posibile. Astfel, acestea capătă o mare forță de atracție și putere radiantă atât pentru cooperarea în interiorul Europei, cât și pentru cei mai buni ingineri și oameni de știință din lume⁽¹⁴⁾. În plus, potențialul de exploatare al marilor infrastructuri depășește capacitățile și nevoile unui singur stat membru, ceea ce înseamnă că astfel de instituții sunt adesea create și gestionate de diferite state membre în parteneriat.

⁽⁹⁾ A se vedea, de exemplu, <http://www.worldbank.org/>.

⁽¹⁰⁾ COM(2011) 885 final.

⁽¹¹⁾ JO C 21, 21.1.2011, p. 49.

⁽¹²⁾ JO C 132, 3.5.2011, p. 39.

⁽¹³⁾ JO C 132, 3.5.2011, p. 39.

⁽¹⁴⁾ JO C 182, 4.8.2009, p. 40.

4.5.1 Principiul subsidiarității

Astfel de infrastructuri sunt un exemplu perfect de sprijin comunitar conform principiului subsidiarității. De aceea, Comitetul regretă că importanța excepțională a formei și fondului acestora nu se regăsește în distribuția orientativă propusă a bugetului. Prin urmare, Comitetul recomandă reducerea valorilor celorlalte bugete orientative (cu excepția bugetului pentru IMM-uri!) cu 2-2,5 % pentru a aloca suma obținută liniilor bugetare pentru infrastructură. Acest lucru este cu atât mai necesar cu cât în această categorie ar trebui să intre și infrastructurile electronice, care sunt importante și devin și mai importante.

4.5.2 Cheltuieli de funcționare

De asemenea, Comitetul recomandă Comisiei să participe în cadrul sprijinirii unui proiect și la cheltuielile de funcționare ale infrastructurilor; Comitetul invită Comisia să precizeze dacă intenționează cu adevărat să facă acest lucru.

4.6 Tehnologiile esențiale

Așa cum a subliniat Comitetul de mai multe ori⁽¹⁵⁾, crearea, deținerea și comercializarea tehnologiilor esențiale reprezintă o sarcină multidisciplinară esențială, pe de o parte, pentru a consolida poziția concurențială a industriei UE și, pe de altă parte, pentru a răspunde provocărilor societale precum alimentarea durabilă cu energie și sănătatea. Prin urmare, Comitetul salută faptul că acestei teme i se acordă o pondere corespunzătoare, mai ales că ea reprezintă un impuls eficient pentru cooperarea dintre industrie și institutele de cercetare, deci pentru *parteneriatele public-privat*. În acest domeniu, deosebit de important este programul FET-Open.

4.7 Sistemul de plată I

Comitetul salută faptul că se vor recunoaște sistemele de plată din statele membre utilizate de institutele de cercetare și de întreprinderi (de exemplu, calculul ratelor orare în industrie). Acestea trebuie să includă și costurile rezultate din aplicarea taxei pe valoarea adăugată.

4.8 Sistemul de plată II

De asemenea, Comitetul salută simplificarea clară adusă de metoda 100%/20% respectiv 70%/20% prevăzută de normele de participare (a se vedea punctele 2.2.3 și 2.2.4 pentru clarificarea acestor noțiuni). Indiferent de beneficiile administrative considerabile, în comparație cu cotele actuale, unele grupuri de participanți pot beneficia de unele avantaje financiare, în timp ce altele ar avea de suferit dezavantaje financiare. Prin urmare, Comitetul recomandă să se acumuleze întâi o anumită experiență și, dacă este cazul, mai târziu să se mărească puțin rata de finanțare pentru costurile indirecte.

4.9 Achizițiile publice – un aspect important

Pentru crearea infrastructurilor de cercetare și a instalațiilor importante, industria primește adesea sarcina de a concepe și construi componente individuale noi, pretențioase și extrem de

dificile. Pentru aceasta trebuie să se pătrundă pe noi tărâmurile tehnologice și pot apărea probleme tipice, descrise în Avizul Comitetului privind transferul de cunoștințe⁽¹⁶⁾. În acel aviz, Comitetul a recomandat „să fie analizate în profunzime experiențele legate de aplicarea reglementărilor de la nivelul UE și al statelor membre privind acordarea de sprijin, bugetul, atribuirea contractelor și concurența, pentru a se constata dacă ele servesc obiectivului privind atât menținerea competențelor și cunoștințelor de specialitate acumulate în industrie în cadrul unor contracte de acest tip, cât și folosirea acestora la sporirea capacității concurențiale europene și pentru contracte ulterioare”.

4.10 Noi abordări în politica industrială și concurențială

Prin urmare, ar trebui luate în considerare noi abordări în politica industrială și concurențială. În acest context, este discutabil dacă ideile Comisiei prezentate deja cu privire la „achizițiile înainte de comercializare” oferă instrumentul adecvat. Comitetul consideră că, pe de o parte, există riscul ca, din cauza temerilor de apariție a unor posibile monopoluri ale științei, să se renunțe mai bine definitiv la pozițiile și performanțele de vârf în domeniul industrial. Acest lucru ar fi o mare greșeală. Pe de altă parte, Comitetul consideră că există și riscul ca, din cauza unor măsuri protecționiste în detrimentul cercetării, să nu se obțină cel mai bun produs, întrucât acesta este disponibil doar în afara UE. Prin urmare, Comitetul recomandă ca obiectivele sau cerințele diferite, uneori reciproc contradictorii, ale politici de cercetare, politici de inovare și politici industriale să fie identificate, dar și discutate și clarificate cu diversele părți interesate, în cazuri individuale putând fi eventuale necesare chiar reglementări speciale (a se vedea punctul 4.9).

4.11 Dimensiunea unui proiect eficient

Tendința către proiecte din ce în ce mai mari, cum ar fi inițiativele tehnologice comune, CCI, iar acum inițiativele emblematice FET ar trebui urmărite cu atenție. Motivul este faptul că acestea necesită din ce în ce mai multe resurse și eforturi pentru propria administrare și numeroasele procese de consultare; ele nu trebuie să devină, în nici un caz, un „Turn Babel”.

4.11.1 Proiecte de colaborare ca instrument principal

Integrarea resurselor poate fi pozitivă, dar, totodată, de la un anumit nivel, ea duce la eliminarea micilor actori din Programul-cadru, întrucât aceștia din urmă nu beneficiază de un sprijin administrativ și juridic amplu, care este necesar în acest sens. Acest lucru vizează în primul rând IMM-urile și grupurile de cercetători din universități. **Prin urmare, proiectele de colaborare ușor de gestionat cu un număr rezonabil de participanți ar trebui să rămână principalul instrument pentru Orizont 2020.**

4.12 Institutul European de Inovare și Tehnologie (EIT)

Întrucât EIT este finanțat din bugetul Programului Orizont 2020, Comitetul consideră că activitatea acestuia este, de asemenea, un element al strategiei vizate de Orizont 2020 și recomandările sale cuprind și acest domeniu. În acest sens este în curs de elaborare un aviz separat⁽¹⁷⁾.

⁽¹⁵⁾ JO C 48, 15.2.2011, p. 112.

⁽¹⁶⁾ JO C 218, 11.9.2009, p. 8, punctul 1.8 și capitolul 5.

⁽¹⁷⁾ COM(2011) 822 final - Avizul CESE „EIT – Agenda strategică” (A se vedea pagina 122 din prezentul Jurnal Oficial).

4.13 Criterii de evaluare

La punctul 2.2.6 au fost enumerate criteriile de evaluare ⁽¹⁸⁾ sau selectare propuse de Comisie, și anume excelența, impactul, precum și calitatea și eficiența. Comitetul consideră că aceste criterii sunt juste, în cazul în care nu este subminată importanța deosebită a excelenței, care reprezintă oricum cel mai important criteriu al performanțelor de vârf. În cazul cercetării de frontieră, Comitetul atrage atenția cu privire la supraevaluarea publicațiilor citate cel mai des, întrucât acest lucru duce la o pondere prea mare acordată domeniilor de cercetare care sunt deja consacrate. Comitetul își exprimă din nou rezervele cu caracter general cu privire la sistemele formale de evaluare.

4.13.1 În special pentru sprijinirea inovării, **aspectele legate de piață** ⁽¹⁹⁾ trebuie să joace un rol important în cadrul evaluării. Estimările inițiale greșite, de exemplu, în cazul apariției „calculatoarelor personale” (PC) arată că această sarcină nu este deloc ușoară într-o etapă prealabilă în cazul introducerii unor tehnologii noi și nu duce neapărat la evaluări corecte.

4.14 Centrul Comun de Cercetare

Comitetul salută propunerile privind sprijinul direct pentru Centrul Comun de Cercetare. El menționează, de asemenea, că activitatea acestuia ar trebui să fie supusă aceluiași proces de evaluare, ca și pentru ceilalți actori. În măsura în care Centrul Comun de Cercetare solicită și sprijin indirect din cadrul Programului specific, trebuie să se aibă în vedere deplina egalitate de șanse față de toți candidații sau toate părțile interesate care nu fac parte din Comisie.

5. Euratom

5.1 Comitetul consideră că propunerea privind Programul Euratom este în esență – și în mod corect – o continuare a Programului Euratom 2012-2013 ⁽²⁰⁾, prezentat de puțin timp de către Comisie și analizat în detaliu de către Comitet. Comitetul își reiterează și confirmă ideile principale, exprimate în acel aviz considerând că „nivelul de cunoștințe privind tehnicile nucleare, utilizarea și consecințele acestora trebuie menținut și aprofundat. Programul de cercetare și dezvoltare Euratom aduce o valoare adăugată europeană semnificativă, datorită rolului său de coordonare, a punerii laolaltă a resurselor și a integrării eforturilor comune.” De asemenea, Comitetul își reafirmă declarațiile și recomandările prezentate în detaliu în acel aviz. Având în vedere acest lucru, Comitetul se referă acum doar la unele puncte specifice. Sarcina principală este crearea de reactoare de cea mai mare siguranță cu un nivel minim al deșeurilor radioactive cu durată lungă de viață.

5.2 Comitetul constată cu satisfacție că recomandările sale formulate în acel aviz se regăsesc în esență în programul propus de Comisie:

⁽¹⁸⁾ A se vedea în acest sens în special punctul 4.2 din JO C 132, 3.5.2011, p. 39.

⁽¹⁹⁾ A se vedea în acest sens în special punctul 3.7.2 din JO C 132, 3.5.2011, p. 39.

⁽²⁰⁾ COM(2011) 71 final, COM(2011) 72 final, COM(2011) 73 final, COM(2011) 74 final și JO C 318, 29.10.2011, S. 127.

— siguranța mai mare a reactoarelor, depozitarea definitivă a deșeurilor radioactive, transmutarea pentru atenuarea toxicității radioactive, controlul materialului fisionabil și protecția împotriva radiațiilor;

— consecințele „testelor de stres”;

— eforturile de dezvoltare în vederea generării de energie prin fuziune nucleară și ITER în calitate de proiect internațional major;

— formarea profesională a specialiștilor și asigurarea faptului că în școli se dobândesc cunoștințe de bază.

5.2.1 Indiferent de decizia fiecărui stat membru în parte în favoarea sau împotriva utilizării energiei nucleare, Comitetul reafirmă ⁽²¹⁾ necesitatea de a „se depune toate eforturile pentru dezvoltarea în continuare și menținerea în UE a cunoștințelor privind aspectele de securitate și tehnologiile de la baza acestora. Renunțarea la un nivel deplin de cunoștințe ar fi o politică periculoasă a strușului.” Comitetul este îngrijorat că în acele state membre în care în prezent sau în viitor se renunță sau s-ar putea renunța la utilizarea energiei nucleare, s-ar putea opri studiul și dezvoltarea acestor cunoștințe. Acest lucru trebuie evitat neapărat.

5.3 Forumul european pentru energie nucleară (ENEF)

În ceea ce privește chestiunile legate de tehnologia fisiunii nucleare, Comitetul sprijină în mod deosebit procedurile și recomandările Forumului european pentru energie nucleară ENEF, în activitatea căruia este implicat prin reprezentanții săi, în cooperare cu Comisia.

5.4 Testele de stres

Decizia de a supune toate centralele nucleare din UE la un test de stres a fost o urmare logică a accidentului petrecut la reactorul de la Fukushima, accident declanșat de un tsunami. Imediat ce toate rezultatele acestor teste de stres vor fi prezentate, trebuie nu doar să se tragă concluziile corespunzătoare pentru centralele nucleare existente, ci și să se stabilească prioritățile adecvate în cadrul Programului EURATOM pentru cercetare, dezvoltare și activitățile de demonstrare.

5.4.1 O atenție deosebită ar trebui acordată monitorizării posibilităților accidente care nu au fost prevăzute în cadrul proiectării.

5.5 Fuziunea nucleară

În unele cercuri ale opiniei publice a fost inițiată o dezbatere privind programul de fuziune nucleară, pentru că, pe de o parte, până în 2050 (durata foii de parcurs) nu sunt de așteptat contribuții remarcabile la o generare a energiei cu emisii reduse de CO₂, iar, pe de altă parte, costurile de construcție ale proiectului ITER (conform propunerii Comisiei, costurile nu vor fi suportate de Programul-cadru!) au crescut considerabil față de estimările inițiale.

⁽²¹⁾ JO C 318, 29.10.2011, p. 127, punctul 3.4.

5.5.1 Foaia de parcurs 2050

Cu privire la Foaia de parcurs 2050 ⁽²²⁾ Comitetul va elabora un aviz separat. Acum trebuie doar subliniat că, având în vedere evoluția demografică globală și foamea tot mai mare de energie la nivel mondial, problema energetică globală nu poate fi în niciun caz rezolvată în mod durabil cu măsurile adoptate în UE până în 2050. Astfel, fuziunea energetică este singura opțiune suplimentară din gama tehnologiilor posibile, disponibilă sau cunoscută, care nu a fost până acum utilizată pentru a îndeplini această sarcină uriașă.

5.5.2 ITER I

Deși doar activitatea tehnică-științifică (europeană) de pregătire a ITER face parte din Programul Euratom - costurile de construcție ale ITER ar trebui suportate din alte surse ⁽²³⁾ - este just ca ITER să fie văzut drept port-drapel al cercetării în domeniul fuziunii la nivel mondial, dar și al programului european de fuziune. Indiferent de posibilitatea și necesitatea alternativelor și îmbunătățirilor conceptuale, ITER este un pas decisiv și unic pe plan mondial către utilizarea în viitor a fuziunii energetice. ITER ar urma să producă, pentru prima oară în lume, o putere termică de fuziune de 500 megawați, cu un bilanț pozitiv de energie ⁽²⁴⁾.

5.5.3 ITER II

De asemenea, ITER este și o **modalitate de testare a unui nivel al cooperării internaționale** între principalele state industrializate, unic până în momentul de față. **Parteneri sunt China, Uniunea Europeană, India, Japonia, Coreea, Rusia și Statele Unite ale Americii.** Interesul acestora de a lua parte la dezvoltarea unor noi elemente tehnologice esențiale demonstrează așteptările uriașe de la o nouă sursă valoroasă de energie fără emisii de CO₂. Noutatea și complexitatea acestei forme de colaborare reprezintă, însă, și un motiv pentru care ar trebui corectată presupunerea inițială că odată cu creșterea numărului de parteneri, vor scădea costurile totale care îi revin fiecărui partener. Valoarea deosebită a acestui parteneriat nu constă în reducerea costurilor, ci în câștigul reprezentat de noi idei, expertize și specialiști de mare valoare. În plus, parteneriatul aduce – în mod analog cu stația orbitală internațională - o contribuție deloc neglijabilă la înțelegere și pace în lume (ITER a fost inițial propus și lansat de Gorbaciov, Mitterand și Reagan!). În opinia Comitetului, propunerea Comisiei de a completa contribuția europeană la costurile de construcție ale ITER cu fonduri din afara bugetului UE nu trebuie să afecteze în niciun caz derularea în continuare a proiectului.

5.5.4 Angajamentul statelor membre - contractele de asociere

În avizul său recent privind Programul Euratom ⁽²⁵⁾, Comitetul s-a referit la importanța hotărâtoare a așa-numitelor „asocieri” ca bază și generator de idei pentru programul de fuziune și ca ancoră a angajamentului statelor membre. Comitetul subliniază afirmațiile sale de făcute atunci și avertizează din nou să nu se permită periclitarea sau slăbirea acestui sprijin important. În

plus, asocierile reprezintă un instrument verificat pentru asigurarea „planificării comune a Programului de cercetare” ⁽²⁶⁾, planificare dorită de Comisie. Prin urmare, și în cazul unei modificări posibile a structurii de organizare a programului european de fuziune, trebuie să existe în continuare instrumente eficiente de planificare comună a programului, pentru a coordona și implica în mod util programele laboratoarelor statelor membre care sunt implicate la nivel comunitar, astfel încât să se mențină rolul de conducere actual al UE în acest domeniu de cercetare și sprijinul necesar din partea statelor membre.

6. Spațiul european de cercetare - o piață internă comună pentru cercetători

6.1 Comisia pleacă de la premisa că Spațiul european de cercetare va fi realizat până în 2014. Comitetul consideră că acest lucru este demn de dorit, însă are îndoieli că este realizabil, deoarece, pentru a realiza acest lucru, trebuie îndeplinite criteriile pieței interne comune, cum ar fi brevetul european comun sau piața internă comună pentru cercetători ⁽²⁷⁾.

6.2 Referindu-se la Decizia Consiliului ⁽²⁸⁾ din 2 martie 2010, Comitetul consideră este nevoie urgentă de acțiune, pentru a îmbunătăți situația socială nesatisfăcătoare a tinerilor cercetători care lucrează în universități sau în institute publice de cercetare, situație care contrazice clar obiectivul de face ca profesia de cercetător să devină deosebit de atractivă sau în niciun caz să nu fie într-o situație mai proastă decât alte profesii comparabile.

6.3 Comitetul recunoaște că organizațiile științifice din unele state membre au realizat deja anumite îmbunătățiri și depun eforturi pentru a realiza alte îmbunătățiri. Comitetul recunoaște că și Comisia depune eforturi pentru a aduce îmbunătățiri, inclusiv programelor Marie Curie și Erasmus.

6.4 Problema constă, în esență, în sistemele de salarizare și de securitate socială ale serviciilor publice din statele membre în care sunt încadrați oamenii de știință care lucrează în universități și institute publice de cercetare. Aceste sisteme tind să presupună de obicei că cercetătorul va avea o carieră permanentă la același angajator, pe care aceștia o vor răsplăti. Însă tocmai acesta este motivul pentru care ele nu satisfac nevoile speciale ale științei și cercetării.

6.5 Astfel nu se ia în considerare și nu se recompensează nici procesul anevoios și lung de selecție printre care se numără și obținerea titlului de doctor (doctorat), pe care tinerii oameni de știință trebuie să îl fi absolvit deja cu succes, și nici faptul că în cazul lor, cel puțin la început, nu este vorba de o carieră permanentă, ci de o angajare pe termen limitat, adesea fără orice perspectivă de prelungire sau de o angajare permanentă ulterioară. În plus, preocuparea continuă, foarte justificată pentru un viitor profesional și eforturile aferente afectează nu numai știința și cercetarea, ci și relațiile personale dintre parteneri și întreținerea unei familii.

⁽²²⁾ A se vedea nota de subsol 10.

⁽²³⁾ A se vedea COM(2011) 931 final. Comitetul va elabora un aviz separat cu privire la această temă.

⁽²⁴⁾ A se vedea <http://www.iter.org/>.

⁽²⁵⁾ JO C 318, 29.10.2011, p. 127, punctul 4.5.1.

⁽²⁶⁾ COM(2008) 468 final și JO C 228, 22.9.2009, p. 56.

⁽²⁷⁾ A se vedea JO C 44, 16.2.2008, p. 1, punctul 1.3.

⁽²⁸⁾ A se vedea nota de subsol 1.

6.6 Acest risc social mult mai mare nu este însă compensat nici printr-un venit corespunzător mai mare, nici printr-o asigurare socială mai bună. La fel de puțin se ține seama de faptul că, pentru o carieră științifică încununată de succes, este nevoie de un nivel minim de mobilitate. Dimpotrivă, de cele mai multe ori, aceste sisteme chiar defavorizează mobilitatea.

6.7 Sistemele de salarizare ale statelor membre sunt prea puțin compatibile între ele, iar „creditele sociale” dobândite în timpul unei perioade de muncă în străinătate nu sunt aproape deloc transmisibile sau transferabile, ceea ce are efecte negative asupra mobilității între statele membre.

6.8 Din aceste motive, ar fi imperios necesar să se adapteze sistemele de salarizare și de securitate socială ale statelor membre la condițiile speciale solicitate pentru oamenii de știință. Întrucât acest obiectiv nu poate fi realizat decât după un proces foarte lung, Comitetul evidențiază Decizia Consiliului menționată mai sus și, la rândul lui, recomandă Comisiei să-și continue cu fermitate eforturile de a crea împreună cu statele membre un fond special (finanțat din fondurile sociale), care să compenseze dezavantajele mai sus menționate pentru tinerii oameni de știință prin beneficii suplimentare corespunzătoare. Acestea ar trebui să țină seama atât de riscul social mai ridicat al unei serii de contracte temporare, cât și de „creditele sociale” pierdute sau diminuate în cazul mobilității (în special între statele membre).

Bruxelles, 28 martie 2012

7. Ușurința de utilizare și informațiile - un ghid scurt - birouri de consultanță

7.1 Având în vedere multitudinea de instrumente de sprijin, procese, rețele și termeni de specialitate (cum ar fi proiecte, CCI, platforme tehnologice, parteneriate pentru inovare, inițiative emblematiche, rețele ERA-NETS, planificarea comună a programelor, Erasmus, Marie Curie, COST, EUREKA etc.), Comitetul își reiterează apelul urgent adresat Comisiei de a face o descriere scurtă și o prezentare ușor de înțeles, care să fie disponibile și pe internet, care să prezinte clar caracteristicile esențiale ale fiecărui instrument, cerințele și obiectivele lui etc. Aceasta ar fi o contribuție importantă la simplificarea și la transparență, care ar putea completa cel mai bine modul funcționării, de altfel, foarte bună a portalului CORDIS.

7.2 Comitetul recomandă ca aceasta să se limiteze la informațiile esențiale și să se renunțe la reclamă sau la expuneri de motive. Chiar și cu privire la documentele prezentate aici, Comitetul ar fi preferat ca acestea să conțină mai puțină filosofie și să fi cuprins o sinteză a unor informații de specialitate esențiale.

7.3 În acest scop, Comitetul recomandă să se publice o versiune a acestui ghid, axată în special pe IMM-uri și pe cunoștințele și nevoile lor speciale. De asemenea, ar trebui create birouri competente de consultanță, în special prin formarea organizațiilor regionale (cum ar fi camerele de comerț și industrie) în cadrul unor seminare adecvate, care să funcționeze ca centre de informare.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Staffan NILSSON
